

Posudek školitelky na diplomovou práci Vojtěcha Hromka *Stíhání terorismu jako zločinu podle mezinárodního práva*

Málokterá témata jsou v posledních dvou desetiletích tak aktuální, široce diskutovaná a současně kontroverzní jako terorismus na straně jedné a rychlý rozvoj mezinárodního trestního práva na straně druhé. Ačkoli tyto dvě oblasti k sobě mají na první pohled dosti daleko, ve skutečnosti mezi nimi existuje poměrně úzké pouto. Aspiruje-li nějaké jednání na zařazení mezi zločiny podle mezinárodního práva, po bok klasické čtveřice genocida-zločiny proti lidskosti-válečné zločiny-agrese, je to nepochybně terorismus. Je proto jen dobře, že právě na toto téma, tj. na vzájemný vztah mezi terorismem a mezinárodním trestním právem a na možnost stíhat terorismus jako zločin podle mezinárodního práva, se diplomant rozhodl zaměřit svou pozornost. Práce, kterou předložil (rozsah 79 stran, z toho 68 stran vlastního textu), není sice ve všech směrech argumentačně dotažená a vykazuje některé formální a obsahové nedostatky, s tématem se nicméně vyrovnává vcelku se ctí.

1. Aktuálnost (novost) a náročnost tématu:

Téma je, jak již bylo řečeno, aktuální a současně i dosti náročné. Jeho zpracování vyžaduje dobrou znalost hned několika oblastí mezinárodního práva (mezinárodní trestní právo, mezinárodní právo boje proti terorismu, popř. mezinárodní humanitární právo a samozřejmě i obecné mezinárodní právo) a pochopení vzájemného vztahu mezi těmito odlišnými oblastmi. Téma je navíc mimořádně dynamické, při jeho zpracování proto nelze příliš vycházet z dlouhodobě zažitých a pevně ukotvených konceptů, ale je často nutné hledat originální řešení, která se mohou, ale nemusejí osvědčit jako správná a vhodná.

2. Hodnocení práce:

Diplomová práce je rozčleněna do úvodu, čtyř věcných částí (dále členěných na kapitoly a podkapitoly) a závěru. Součástí práce je rovněž bibliografie a anglicky psaný abstrakt. V úvodu autor představuje téma, prokazuje jeho aktuálnost, uvádí základní zdroje, z nichž v práci vychází, a stručně načrtává strukturu práce. První část je věnovaná pojmu terorismus a historii snah o definování tohoto pojmu. Diplomant správně poukazuje na to, že na univerzální úrovni nebylo dosud konsensu na vymezení terorismu dosaženo, a jediné dostupné definice, jež mají smluvní zakotvení, tak existují na regionální úrovni. Není nicméně zcela jasné, proč si z regionálních úprav vybírá pouze EU, OAJ/AU a LAS, když dnes vlastní definicí terorismu disponuje většina regionálních organizací světa. Jako problematické sejeví rovněž tvrzení, že v případě definice EU „*hlavní rozdíl oproti jiným, v této práci dříve zmíněným definicím pak je možné spatřovat v zákazu zneužití výše uvedených znaků k omezení*

základních práv či odchýlení od základních právních zásad SEU“ (str. 10). Opravdu lze daný zákaz považovat za pojmový znak unijní definice terorismu? Nejedná se spíše o upřesnění vztahu mezi rámcovým rozhodnutím, v němž je definice obsažena, a systémem ochrany základních lidských práv a svobod? V závěru první kapitoly se diplomant hlásí k definici obsažené v *Úmluvě OSN o potlačování financování terorismu*, což lze – vzhledem k široké akceptovanosti této definice a absenci definice jiné – považovat za rozumné.

Druhá část práce pojednává obecně o zločinech podle mezinárodního práva. Autor se přidržuje textu Římského statutu Mezinárodního trestního soudu, v souladu s nímž rozlišuje čtyři kategorie zločinů, a to zločin genocidy, zločiny proti lidskosti, válečné zločiny a zločin agrese. Nejzajímavější a nejrelevantnější pasáží je ta část textu, kde se diplomant pokouší vymezit kritéria, za nichž se určitý zločin (zde mučení, analogicky terorismus) stává zločinem podle mezinárodního práva; pasáž je ovšem poněkud nelogicky zapojena do podkapitoly válečné zločiny, byť logičtější by bylo zařadit ji zcela samostatně. Diplomant zde pracuje s některými relevantními pojmy, jasná kritéria, či aspoň jejich návrhy ale nepředkládá; pasáž je navíc hodně fixována na zločin mučení, který je ovšem pro práci – s výjimkou východiska pro diskusi o přechodu zločinu ze smluvní do obyčejové úpravy – irelevantní. Pozitivně hodnotit lze kapitolu věnovanou zločinu agrese, ve které diplomant reflektuje nejnovější vývoj, včetně závěrů revizní konference Římského statutu MTS konané v červnu 2010 v Kampale. Ve třetí části práce se diplomant vrací zpět k terorismu a analyzuje současný systém univerzálních protiteroristických smluv. Oprávněn přitom poukazuje na skutečnost, že tento systém trpí řadou nedostatků. Jejich rozbor (zvláště u případu Lockerbie a u režimu extradice) a celé představení protiteroristických smluv zabírá ovšem v práci snad až příliš velký prostor, který neodpovídá významu daných aspektů pro vlastní téma diplomové práce.

Vlastní těžiště práce tvoří kapitola čtvrtá, která posuzuje možnost kvalifikovat terorismus jako zločin podle mezinárodního práva, popř. tento zločin podřadit pod některý ze čtyř existujících zločinů, jež jsou uvedeny v Římském statutu. V první věci zastává diplomant spíše skeptický postoj: terorismus dle jeho názoru nespadá v současné době mezi zločiny podle mezinárodního práva, ba dokonce jej vzhledem k absenci univerzálně akceptované definice a roztržité právní úpravy nelze považovat ani za samostatný zločin smluvní povahy. Ačkoli tento závěr může být oprávněný, není zcela jasné, jaká kritéria pro zařazení určitého jednání mezi zločiny podle mezinárodního práva vlastně diplomant volí (viz výše). Tato kritéria by si zasloužila důkladnější rozbor po vzoru přístupu, který k této otázce zaujal např. A. Cassese (*International Criminal Law*, 2008). Velké ocenění si zaslouží to, že se

diplomant seznámil s diskusemi o možnosti zařazení zločinu terorismu do Římského statutu, které probíhaly jednak před přijetím tohoto statutu v r. 1998, jednak před revizní konferencí v Kampale v r. 2010. Přístup k těmto diskusím je nicméně spíše sociálněvědní než právní, tj. autor jejich průběh převážně popisuje, aniž by analyzoval právní relevanci jednotlivých v jejich rámci vznesených argumentů.

K možnosti podřazení zločinu terorismu pod některý ze čtyř známých zločinů podle mezinárodního práva se diplomant staví výrazně optimističtěji. Po načrtnutí výhod, které by takové podřazení mělo, rozebírá znaky jednotlivých skutkových podstaty zločinů podle mezinárodního práva a snaží se zhodnotit, nakolik terorismus tyto znaky naplňuje. Tato část práce je originální a zajímavá, byť místy – zvláště v pasáži týkající se válečných zločinů a částečně zločinů proti lidskosti – se až příliš věnuje vymezením skutkových podstat, a odbíhá tak od vlastního tématu. Pozornost si zaslouží rovněž kapitola zabývající se tím, nakolik se MTS může uchýlit k extenzivnímu výkladu svého Statutu a stíhat i taková jednání, jež v něm nejsou výslovně zakotvena. Závěr práce je spíše shrnující než hodnotící povahy. Diplomant připomíná, o čem pojednávaly jednotlivé části práce, a opakuje některé závěry, k nimž v těchto částech dospěl.

Práce víceméně naplňuje cíle, které si diplomant vytýčil. Činí tak ovšem s mnoha oklikami a odbočkami, které jsou sice samy o sobě většinou poměrně zajímavé, zbytečně ale odvádějí pozornost od tématu práce. Výhrady lze mít též k jistým koncepčním nejasnostem: např. ve druhé části práce není zcela odlišeno, kdy se určitý zločin osamostatňuje z jiné, širší kategorie (genocida) a kdy se naopak teprve zločinem nově stává (terorismus). V části páté by si větší diskusi zasloužila otázka extenzivního vs. neextenzivního výkladu Římského statutu v napojení na zločin terorismu. Absence kritérií pro určení toho, kdy se určité jednání stává zločinem podle mezinárodního práva, již byla opakovaně zmíněna. Značnými nedostatky trpí práce po stránce formální, a to jak pokud jde o gramatiku a syntax (zejména interpunkce), tak pokud se jedná o obecnou úpravu textu. Část práce má zarovnané okraje, část nikoli; některé pasáže jsou nelogicky (a často nestejněměrně) vzdáleny od okraje stránky; a v práci je i poměrně dost překlepů. Nestandardní, vnitřně nejednotná a prostorově neekonomická je rovněž úprava poznámek pod čarou.

3. Otázky k zodpovězení při obhajobě:

V rámci ústní obhajoby by se diplomant mohl vyjádřit k následujícím otázkám:

A) Jaké znaky charakterizují obecně zločiny podle mezinárodního práva? Které z těchto znaků terorismus podle názoru diplomanta naplňuje a které nikoli?

B) Je úprava terorismu shodná v době míru a za ozbrojeného konfliktu?

C) Jak by diplomant kvalifikoval největší teroristické útoky z posledního období, zejména útoky z 11. září 2001 a útoky v Madridu (2004) a v Londýně (2005)? Mohl by tyto zločiny stíhat MTS?

4. Závěry a doporučení:

Diplomová práce Vojtěcha Hromka *Stíhání terorismu jako zločinu podle mezinárodního práva* splňuje navzdory některým formálním a obsahovým nedostatkům nároky kladené na diplomové práce na Právnické fakultě Univerzity Karlovy, a proto ji **doporučuji** k obhajobě.

V Cambridge dne 20. října 2010

JUDr. PhDr. Veronika Bílková, PhD., E.MA